

HET NATUURMONUMENT
„DE BEER”

UITGEGEVEN DOOR
DE STICHTING „NATUURMONUMENT DE BEER”
UTRECHT 1951

Uitgaven van de Stichting Natuurmonument De Beer

Mededelingenreeks Natuurmonument De Beer 16

Uitgaven van de Stichting Natuurmonument De Beer
Mededelingenreeks Natuurmonument De Beer 16
Juli 2015
© Ed Buijsman, Houten

De Mededelingenreeks Natuurmonument De Beer
beoogt informatie over het voormalige natuurmonument De Beer toegankelijk te maken.
De uitgaven zijn beschikbaar via de website www.natuurmonumentdebeer.nl.

Foto voorpagina
Voorzijde van het boekje
'Het natuurmonument "De Beer"', 1951

Correspondentieadres
Bovencamp 57
3992 RX Houten
030 6373498
info@natuurmonumentdebeer.nl

Deze uitgave of delen eruit mogen vrijelijk worden verspreid en vermenigvuldigd op voorwaarde dat te allen tijde duidelijk is welke de herkomst van de informatie is.

Inleiding

De Stichting natuurmonument De Beer werd in 1935 opgericht. De belangrijkste taak van de stichting was het beheer van het natuurmonument. Toch werd er ook al vroeg gesproken over uitgaven. De eerste bezigheden op dit terrein stammen uit de begintijd van de stichting. In 1938 had het bestuur namelijk al plannen om een informatief boekje over het natuurmonument uit te geven. Dit zou moeten worden verzorgd door het bestuurslid Jan Drijver.¹ Een logische keus, want Drijver had in 1934 al een prachtig boek over Texel gepubliceerd.² Het zou er echter om onduidelijke redenen nooit van komen. In de Tweede Wereldoorlog benaderden een aantal mensen van buitenaf het bestuur met plannen voor uitgaven over het natuurmonument. Zo was er in 1942 A. de Graaf die een manuscript aan het bestuur voorlegde.³ De Graaf was goed bekend met het natuurmonument en had daarover in de jaren dertig al een flink aantal artikelen geschreven.⁴ De Koninklijke Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging (KNNV) was positief en verzocht aan het bestuur van de Stichting een bijdrage van f 500 om een uitgave door Wolters mogelijk te maken. Het bestuur beoordeelde het manuscript echter als onvoldoende en wilde de uitgave financieel niet ondersteunen. Het is er dan ook niet van gekomen. En dan was er in 1943 nog J. van der Burgt, een hoofdonderwijzer uit Venlo, die aan het bestuur meldde dat hij bezig was met een boekje over De Beer.⁵ Ook daarvan werd later niets meer vernomen.

Kort na 1950 werd het bestuur actiever. Het natuurmonument was in de oorlog weliswaar ernstig beschadigd, maar toch zover hersteld dat het in 1948 weer voor het publiek kon worden opengesteld. Bovendien bleek dat kustbroedvogels in grote getale De Beer weer als broedgebied kozen. Het aanvankelijke pessimisme van vlak na de oorlog maakte plaats voor het besef dat De Beer nog steeds veel te bieden had. En zo viel het besluit om een informatieboekje te maken waarin al het fraais dat op De Beer te zien was, aan de orde zou komen. Het boekje zou drie drukken beleven, totdat De Beer eind jaren vijftig en begin jaren zestig van de aardbodem verdween door de aanleg van Europoort. Waarschijnlijk in het begin van de jaren vijftig besloot het bestuur ook om ansichtkaarten uit te brengen; deze werden onder andere verkocht door opzichter Korfmaker.

Gaandeweg het bestaan van de Stichting Natuurmonument De Beer kreeg het ook andere gebieden dan De Beer onze zijn hoede. Dit droeg er mede toe bij dat de opvattingen over het publicatiebeleid van de Stichting (geografisch) ruimer werden. In 1975 werd de Stichting opgeheven en gingen de bezittingen die de Stichting beheerde, over naar Natuurmonumenten. Uiteindelijk heeft de Stichting in haar veertigjarig bestaan slechts een bescheiden reeks publicaties het licht doen zien.

¹ Archief Stichting Natuurmonument De Beer, toegangsnummer 999, inventarisnummer 2606. Verder aan te duiden als SNdB 999/xxxx. Het archief bevindt zich in het Stadsarchief Amsterdam.

² J. Drijver (1934) Texel. Het vogeleiland. De Spieghel, Amsterdam, 302 pp.

³ SNdB 999/2617.

⁴ Bijdrage tot de kennis van bodem en plantengroei van De Beer (Hoek van Holland). *De Levende Natuur* 36, 45-55, 1931; Merkwaardige vogels op De Beer. *De Levende Natuur* 37, 60, 1932; Nieuwe bijdrage tot de kennis van bodem, plantengroei en vogelbevolking van De Beer (Hoek van Holland). *De Levende Natuur* 38, 304-312, 1934; Nieuwe bijdrage tot de kennis van bodem, plantengroei en vogelbevolking van De Beer (Hoek van Holland) II. *De Levende Natuur* 38, 337-343, 1934; De Beer van 1933 tot 1936. *De Levende Natuur* 41, 297-305, 1937; De duinen van Hoek van Holland. *De Levende Natuur* 44, 257-263, 1940.

⁵ SNdB 999/2617.

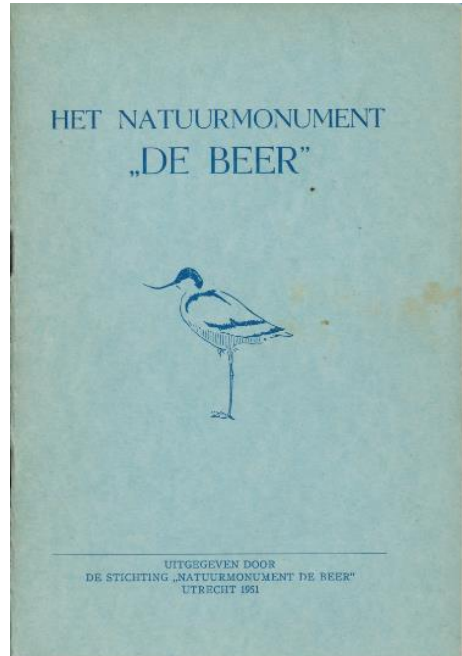
Uitgaven van de stichting

Hieronder volgt een overzicht van de uitgaven van de stichting in haar 40-jarig bestaan. De volgorde is chronologisch. Deels is dit overzicht geannoteerd.

Brochures

M.F. Mörzer Bruijns, red. (1951) *Het natuurmonument "De Beer"*, 48 pp.

Het boekje begint met 'Een inleidend woord' door ir. W.G. van der Kloot, op dat moment gedelegeerd bestuurslid. Het motto van dit korte stukje is: 'Door stormen zijn ze ontstaan. Slechts door stormen kunt ge vergaan'. Het geeft een korte schets van waarom De Beer zo bijzonder is. Het tweede hoofdstuk, van de hand van A. de Graaf, heeft als titel 'Historisch overzicht' en gaat op de ontstaansgeschiedenis van De Beer. Het derde hoofdstuk, 'Geologie', is van Martien Rutten. Het vierde hoofdstuk, met de titel 'Vogels', is geschreven door de Rotterdamse fotograaf en ornitholoog Simon de Waard. Dat er nog wel meer dan vogels op De Beer zijn, blijkt uit het vijfde hoofdstuk 'Andere dieren' door M.F. Mörzer Bruijns. Rentmeester, ir. C.N.A. de Voogd, geeft in het zesde hoofdstuk, 'Wandelingen', op beeldende wijze informatie over de beste manieren om het terrein te doorkruisen. In het zevende en laatste hoofdstuk, 'Vegetatie', bespreekt Victor Westhoff de (zeer uitgebreid) plantengroei op De Beer. Het geheel wordt afgesloten met een literatuurlijst en tweetal pagina's met inlichtingen. Dat laatste gaat onder andere over de toegangsregeling en de logiesmogelijkheden op De Beer.⁶

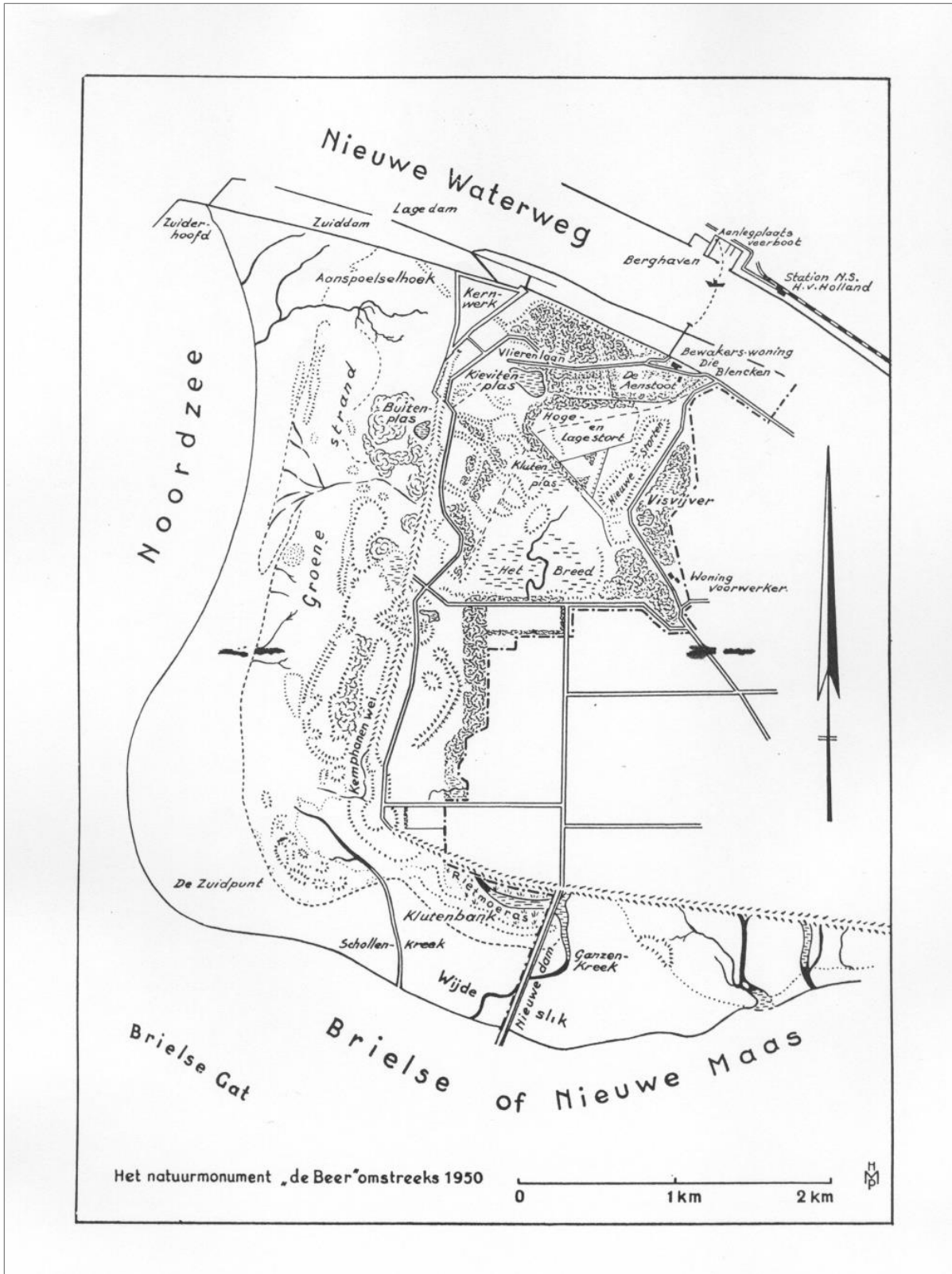

Het boekje is verluchtigd met zevenfoto's van de hand van De Voogd, Kooijmans, De Waard, De Graaf en Langelaar. Verder zijn er wat kleine schetsjes, een historisch kaartje van De Beer, twee pagina's met tekeningen van planten en een kaart van het natuurmonument 'omstreeks 1950'.

M.F. Mörzer Bruijns, red. (1954) *Het natuurmonument "De Beer"*, 2de druk, 48 pp.

De tweede druk is waarschijnlijk uitgebracht, omdat de eerste was uitverkocht. Inhoudelijk is deze druk namelijk identiek aan de eerste. Alleen het deel 'Inlichtingen' is licht veranderd. Er is nu ook informatie over de excursies en over de uitgaven van de Stichting. Foto's enzovoorts en kaart zijn gelijk aan die in de eerste druk.

⁶ We kunnen het ons nu nauwelijks nog voorstellen, maar er kon op De Beer worden gelogeed! Dat kon in het huis van opzichter Korfmaker, maar ook in twee 'vacantiehuisjes', De Lepelaar en De Lachstern. Verder was er op De Beer een 'Kamphuis' dat was bedoeld voor groepen.

Kaart van De Beer in de eerste en tweede druk van het informatieboekje over het natuurmonument.

Anonymus (1961) *Het natuurmonument "De Beer"*, 3de geheel herziene druk, 39 pp.

De derde druk van deze uitgave wijkt volledig af van de vorige; het is in feite een compleet nieuwe uitgave. Het eerste hoofdstuk, 'van "steert sandts" tot natuurmonument', is geschreven door de oudgediende A. de Graaf. De Graaf schets kort de geschiedenis van De Beer. Martien Rutten behandelt in het tweede hoofdstuk, 'geologie, sediment en erosie', vooral de geomorfologie van De Beer. C.G. van Leeuwen en Victor Westhoff behandelen in het derde hoofdstuk de vegetatie van De Beer, onder de titel 'plantengroei'. Anton M. van den Oord, een goede vriend van Simon de Waard – vandaar misschien? -, neemt deze keer in het vierde hoofdstuk de vogels voor zijn rekening onder de titel 'vogels'. Het vijfde hoofdstuk, met als auteur M.F. Mörzer Bruijns, heeft als titel 'de andere dieren'. Rentmeester ir. C.N.A. de Voogd neemt het laatste hoofdstuk 'een wandeling' voor zijn rekening.

Het boekje telt 13 foto's van de hand van Frans Kooijmans, Kees Hana, Peter Nijhoff, op dat moment wetenschappelijk assistent bij de Stichting, H.J.A. de Reuver, Cees Swennen, en H.M.C. Gerritsen en op de voorzijde een foto van een Kluut van Dik van Sijn. Deze uitgave heeft geen literatuurlijst en geeft ook geen inlichtingen meer.

Het tijdstip van de uitgave is nogal curieus; natuurmonument De Beer was in 1961 al voor een groot deel verloren gegaan door de aanleg van Europoort. Dit blijkt ook uit de kaart op de achterkant van het boekje.

V. Westhoff (1961) *Vegetatie en Fauna van Goeree. Een biologische inventarisatie van de kop van Goeree*, 128 pp.

K. Hana (1963) *Goeree: paradijs voor bloemen, vogels en mensen*. 48 pp.

Ansichtkaarten

Stichting Natuurmonument De Beer heeft ook diverse series ansichtkaarten uitgebracht. Te oordelen naar de foto's en de fotografen is dit waarschijnlijk vanaf het begin van de jaren vijftig gebeurd. Tot op heden ontbreekt echter een compleet overzicht.⁷

Serie van 12 fotoansichtkaarten op briefkaartformaat en als snapshots.⁸

Per stuk f 0,13; fotomapjee f 1,-.

1. Visdiefje (broedvogel); 2. Jonge bergeend; 3. Jonge bergeend; 4. Kluten en kap- of kokmeeuw (broedvogel); 5. Lachstern (zeer zeldzame broedvogel); 6. Jong konijn; 7. Zwarte

⁷ Naast de uitgaven van de Stichting zijn er ook door derden ansichtkaarten met beelden van natuurmonument De Beer uitgebracht, onder andere door De Waard, Schot, Bergwerff, Van der Giessen en Van der Knoop. Zie voor een overzicht E. Buijsman (2012) *Bronnen van informatie over het natuurmonument De Beer*. Mededelingenreeks Natuurmonument De Beer. 2de druk.

⁸ De snapshots (7 x 9 cm) konden alleen als 12 stuks tezamen in een mapje worden aangeschaft.

ruiter (trekker); 8. Bergeend (broedvogel); 9. Parnassia (het sieraad der vochtige duinen); 10. Slobeenden en kapmeeuwen (broedvogel); 11. Morinelplevier (trekker); 12. Nest van een kapmeeuw.

Serie van 12 snapshots van 7 x 9 cm in een mapje. Prijs f 1,-.

1. Landschap op De Beer; 2. Parnassia (het sieraad der vochtige duinenpannen); 3. Jong konijn; 4. Kievit (broedvogel); 5. Bergeend (broedvogel); 6. Vissdiefje (broedvogel); 7. Broedende kap- of kokmeeuw; 8. Scholekster; 9. Jonge scholeksters; 10. Lachstern (zeer zeldzame broedvogel); 11. Groenpootruiter (trekker); 12. Nest van een kluut. [zie afbeeldingen onder]

Fotoansichtkaarten op briefkaartformaat, eerste serie.

1. Uitzicht op de Waterweg (foto Simon de Waard); 2. 'Die Blencken' in de vlieren (foto Frans Kooijmans); 3. Kamphuis 'De Beer'; 4. Bij de Grote Sterns (foto Kees Scherer) [zie afbeelding → op de voorgrond opzichter Korfmaker].

Fotoansichtkaarten op briefkaartformaat, tweede serie.

1. Kluut bij zijn nest. [verder onbekend]

Houdt de gedachte aan De Beer levend!